

Δημιουργώντας θετικό αντίκτυπο με το ΣΕΔΕ2

Χρηματοδότηση της στήριξης των νοικοκυριών
από τη χρέωση των ορυκτών καυσίμων
Προτάσεις για την Ελλάδα

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Νίκος Μάντζαρης, Αναλυτής Πολιτικής, The Green Tank
mantzaris.nikos@thegreentank.gr

Ιωάννα Σούκα, Αναλύτρια Ενεργειακής Πολιτικής, The Green Tank
souka.ioanna@thegreentank.gr
thegreentank.gr

Συγγραφική ομάδα: Luke Haywood, Hannah Sullivan, και Davide Sabbadin, EEB, Νίκος Μάντζαρης και Ιωάννα Σούκα, The Green Tank, με τη συμβολή του CarbonMarketWatch και των εταίρων του LIFE Effect.

Οι απόψεις που εκφράζονται σε αυτό το κείμενο ανήκουν αποκλειστικά στους συγγραφείς αυτής της έρευνας.

Δημοσίευση: Ιούνιος 2025

Εικόνες: Constantin, Getty Images; Matias Mango, Pexels;

Περισσότερες
πληροφορίες: life-effect.org

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι, ωστόσο, μόνο του/των συγγραφέα/ων και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του CINEA. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η χρηγούσα αρχή φέρουν ευθύνη γι' αυτές.

Εισαγωγή

Το παρόν κείμενο παρουσιάζει πώς το νέο Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΣΕΔΕ) παρέχει στις χώρες της ΕΕ επαρκή χρηματοδότηση ώστε να μετριάσουν τις οικονομικές επιβαρύνσεις των νοικοκυριών. Προσφέρονται πολιτικές επιλογές για τα κράτη μέλη, συνοδευόμενες από ένα εργαλείο αξιολόγησης, ενώ παράλληλα απευθύνεται πρόσκληση σε ειδικούς σε θέματα κοινωνικής πολιτικής και κλιματικής πολιτικής να συμβάλουν στην εφαρμογή της τιμολόγησης άνθρακα στους τομείς των κτιρίων και των μεταφορών (ΣΕΔΕ2).

Πλαίσιο

Η τιμολόγηση του άνθρακα στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ2 θα οδηγήσει σε αύξηση των τιμών των ορυκτών καυσίμων για θέρμανση και μεταφορές και, κατά συνέπεια, στην αύξηση του κόστους προϊόντων που βασίζονται σε αυτά. Οι χώρες της ΕΕ καλούνται να αξιοποιήσουν τα εκτιμώμενα έσοδα ύψους €260 δισ., δίνοντας προτεραιότητα σε δράσεις που αντιμετωπίζουν τις κοινωνικές επιπτώσεις του συστήματος.

Τα αναμενόμενα έσοδα του ΣΕΔΕ2 υπερβαίνουν το μέγεθος του Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα (SCF), το οποίο στοχεύει αποκλειστικά στη στήριξη των πιο ευάλωτων νοικοκυριών.

Η νομοθεσία του ΣΕΔΕ επιτρέπει τη χρηματοδότηση μόνο περιορισμένου αριθμού δραστηριοτήτων απευθείας από τα έσοδα του συστήματος. Μερικές μόνο από αυτές αντιμετωπίζουν τις κοινωνικές επιπτώσεις της εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών. Αυτές παρουσιάζονται συνοπικά στον παρακάτω πίνακα, όπου οι επιλογές πολιτικής συσχετίζονται με τους στόχους πολιτικής. Κάθε [Επιλογή Πολιτικής](#) και κάθε [Στόχος Πολιτικής](#) παρουσιάζονται και επισημαίνονται με χρωματική κωδικοποίηση παρακάτω.

Η στήλη «**Νομική Βάση**» περιλαμβάνει παραπομπές στα τρία άρθρα της ευρωπαϊκής νομοθεσίας που είναι συναφή με τη χρήση των εσόδων του ΣΕΔΕ2:

- Το Άρθρο 8 της Οδηγίας για το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα περιγράφει τη χρήση των πόρων του Ταμείου για την υποστήριξη ευάλωτων νοικοκυριών και πολύ μικρών επιχειρήσεων.
- Το Άρθρο 30 της Οδηγίας για το ΣΕΔΕ αναφέρεται ειδικά στην αντιμετώπιση των κοινωνικών επιπτώσεων για όλα τα νοικοκυριά.
- Το Άρθρο 10 της Οδηγίας για το ΣΕΔΕ καθορίζει τη χρήση όλων των εσόδων από το ΣΕΔΕ, συμπεριλαμβανομένου του ΣΕΔΕ2.

Επιπτώσεις των εσόδων ΣΕΔΕ2

		Στόχοι Πολιτικής							Νομική Βάση
		Μείωση εκπομπών	Αγοραστική δύναμη	Στοχοποίηση ευάλωτων	Γρήγορη εφαρμογή	Μόνιμη επίδραση	Ανθεκτικότητα στην αστάθεια	Ορατά αποτελέσματα	
Επιλογές Πολιτικής	Τιμή Άνθρακα								10.1
	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας & δίκτυα								10.3(β)
	Οχήματα μηδενικών εκπομπών								30d.6(b) 8.1(f)
	Επιβατικές μεταφορές								10.3(στ) 8.1(ζ)
	Βελτιστοποίηση κτιρίων								10.3(η) 30d.6(α) 8.1(α-ε)
	Οικονομική ενίσχυση								10.3(ηα) 8.2
	Μερίδια από εσοδα πολιτικών για το κλίμα								10.3(ηβ)
	Ανάπτυξη δεξιοτήτων								10.3(ια)

Τα άρθρα αναφέρονται σε σχετικές παραγράφους της νομοθεσίας της ΕΕ που διέπει τη χρήση εσόδων ΣΕΔΕ2: Άρθρο 8 της Οδηγίας για το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα που περιγράφει τη χρήση κεφαλαίων του Ταμείου για την υποστήριξη ευάλωτων νοικοκυριών και πολύ μικρών επιχειρήσεων. Το άρθρο 30 της Οδηγίας ΣΕΔΕ που αφορά ειδικά την αντιμετώπιση των κοινωνικών επιπτώσεων σε όλα τα νοικοκυριά. Το άρθρο 10 της Οδηγίας ΣΕΔΕ που ορίζει τη χρήση όλων των εσόδων ΣΕΔΕ συμπεριλαμβανομένου του ΣΕΔΕ2. Τα χρώματα στον πίνακα αποτυπώνουν τις επιδόσεις κάθε πολιτικής επιλογής σε σχέση με τους επιδιωκόμενους στόχους – λεπτομερής επεξήγηση στο κείμενο.

1 Επιλογές πολιτικής

Διακρίνονται τέσσερις κατηγορίες μέτρων που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τα έσοδα του ΣΕΔΕ2.

Ορισμένα αποσκοπούν στην ανάπτυξη τεχνολογιών και υποδομών που αντικαθιστούν τα ορυκτά καύσιμα και μειώνουν τις εκπομπές, μέσω επενδύσεων σε **ανανεώσιμες πηγές ενέργειας** και **ηλεκτρικά δίκτυα**. Αν και οι επενδύσεις αυτές είναι απαραίτητες για τη μετάβαση, δεν επηρεάζουν πάντοτε άμεσα το εισόδημα των νοικοκυριών και συχνά δεν προσεγγίζουν τα πλέον ευάλωτα στρώματα του πληθυσμού.

Θετικά παραδείγματα με ισχυρό και άμεσο κοινωνικό αντίκτυπο περιλαμβάνουν τις ενεργειακές κοινότητες για νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος καθώς και άλλα μοντέλα διαμοιρασμού του ενεργειακού κέρδους.

Άλλα μέτρα εστιάζουν στη στήριξη της απεξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα, όπως επενδύσεις σε **μεταφορές φιλικές προς το κλίμα**, διευκόλυνση της πρόσβασης σε **οχήματα μηδενικών εκπομπών**, καθώς και **αναβάθμιση κτιρίων** μέσω θερμομόνωσης και του εξηλεκτρισμού της θέρμανσης.

Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη για λογαριασμό του Ευρωπαϊκού Γραφείου Περιβάλλοντος, η αξιοποίηση του 34% των πόρων του Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα, μαζί με άλλα έσοδα από το ΣΕΔΕ2, επαρκεί για την πλήρη απανθρακοποίηση σχεδόν όλων των ευάλωτων κατοικιών σε 23 κράτη μέλη της ΕΕ — υπερβαίνοντας έτσι τον στόχο του 2030 για θέρμανση και ψύξη από ανανεώσιμες πηγές. Παράλληλα, τα διαθέσιμα κεφάλαια μπορούν να ενισχύσουν το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών, αντισταθμίζοντας τις αυξημένες τιμές και ενισχύοντας τις επενδύσεις τους σε τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών.

Η **στοχευμένη οικονομική στήριξη** μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας. Τα **εθνικά συστήματα στήριξης ευρέως φάσματος του πληθυσμού** από έσοδα πολιτικών για το κλίμα, μπορούν να ενισχύσουν τη δημόσια αποδοχή και υποστήριξη για τη μετάβαση. Παράλληλα, τα έσοδα από το ΣΕΔΕ2 μπορούν να αξιοποιηθούν για την **ανάπτυξη δεξιοτήτων**, ενισχύοντας τη δίκαιη μετάβαση: καθώς οι παραδοσιακές θέσεις εργασίας στη βιομηχανία των ορυκτών καυσίμων φθίνουν, δημιουργούνται νέες ευκαιρίες σε τομείς απαλλαγμένους από τον άνθρακα. Τα σχετικά προγράμματα κατάρτισης μπορούν να στοχεύουν ευάλωτες ομάδες, με τη στήριξη του Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα.

2 Στόχοι πολιτικής

Επτά βασικοί στόχοι που μπορούν να επιτευχθούν μέσω αυτής της αξιοποίησης των εσόδων από το ΣΕΔΕ2.

Ο κύριος σκοπός της τιμολόγησης του άνθρακα είναι η **μείωση των εκπομπών**, κάτι που επιτυγχάνεται άμεσα μέσω της ίδιας της τιμής του άνθρακα και ενισχύεται από τη στοχευμένη χρήση των εσόδων.

Οι αυξημένες τιμές των καυσίμων επιδρούν σημαντικά στην καθημερινότητα των νοικοκυριών. Για να διατηρηθεί η **αγοραστική δύναμη**, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να μειώσουν την εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα, να ελαφρύνουν άλλες φορολογικές επιβαρύνσεις ή να ενισχύσουν τα εισοδήματα των νοικοκυριών.

Το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα απαιτεί οι πόροι από τα εθνικά σχέδια να **στοχεύουν σε ευάλωτα νοικοκυριά**. Η ίδια η τιμολόγηση του άνθρακα έχει προοδευτικό χαρακτήρα, αφού τα υψηλότερα εισοδήματα καταναλώνουν περισσότερα καύσιμα. Αντίθετα, οι επενδυτικές επιδοτήσεις συχνά προϋποθέτουν ίδια συμμετοχή των πολιτών και ευνοούν τα πλουσιότερα στρώματα. Η διαφοροποίηση των επιδοτήσεων και η εφαρμογή κοινωνικών κριτηρίων επιλεξιμότητας είναι απαραίτητες για την αντιστάθμιση αυτής της τάσης. Ειδικά χρηματοοικονομικά εργαλεία, όπως μοντέλα άμεσης μείωσης κόστους για ηλεκτρικά οχήματα ή αντλίες θερμότητας, έχουν αποδειχθεί ιδιαίτερα αποτελεσματικά.

Με δεδομένο ότι το ΣΕΔΕ2 τίθεται σε εφαρμογή το 2027, τα μέτρα κοινωνικής στήριξης πρέπει να **υλοποιηθούν εγκαίρως**. Ωστόσο, ο έλεγχος των οικονομικών κριτηρίων παρουσιάζει διοικητικές και πολιτικές προκλήσεις, ενώ η στόχευση επενδύσεων σε ευάλωτες ομάδες είναι ακόμη πιο απαιτητική. Οι χώρες με καλά ανεπτυγμένα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας έχουν μεγαλύτερη δυνατότητα να προσφέρουν αποδοτική και δίκαιη στήριξη. Η νομοθεσία του Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα διαχωρίζει τα μέτρα με **μακροπρόθεσμο αντίκτυπο** από την άμεση εισοδηματική στήριξη. Όμως, ακόμη και οι άμεσες πληρωμές μπορούν να έχουν διαρκή αποτελέσματα, όταν αξιοποιούνται για επενδύσεις σε τεχνολογίες απανθρακοποίησης, όπως η αποπληρωμή δανείων για αναβαθμίσεις κατοικιών.

Η τιμή του ΣΕΔΕ2 ενδέχεται να παρουσιάζει διακυμάνσεις. Συνεπώς, τα κοινωνικά μέτρα πρέπει να σχεδιαστούν με **ανθεκτικότητα**, ώστε να προστατεύουν τους καταναλωτές από την αστάθεια και τις αιφνίδιες αυξήσεις κόστους.

Τέλος, η εφαρμογή του ΣΕΔΕ2 θα οδηγήσει σε ορατές αυξήσεις των τιμών στα καύσιμα, γεγονός που ενδέχεται να προκαλέσει κοινωνικές αντιδράσεις. Για να διατηρηθεί η πολιτική αποδοχή, η χρήση των εσόδων πρέπει να είναι **διαφανής**, κατανοητή και εύκολα επικοινωνήσιμη προς το κοινό.

Αξιολόγηση Πολιτικών

Οι **Επιλογές Πολιτικής** έχουν καταγραφεί σε έναν **πίνακα αξιολόγησης**, στον οποίο αποτυπώνεται ο βαθμός στον οποίο κάθε πολιτική συμβάλλει στους αναφερόμενους **Στόχους Πολιτικής**. Το εργαλείο αυτό επιτρέπει τη συγκριτική αποτίμηση διαφορετικών πολιτικών μέτρων με βάση τον αντίκτυπό τους στους επιμέρους στόχους. Οι βαθμολογίες που παρουσιάζονται είναι ενδεικτικές, καθώς η αποδοτικότητα κάθε μέτρου εντός της ίδιας κατηγορίας μπορεί να διαφέρει σημαντικά. Για παράδειγμα, στον τομέα των **επιβατικών μεταφορών**, μια επιδότηση για εισιτήρια υπερταχείας αμαξοστοιχίας που συνδέει μεγάλα ευρωπαϊκά χρηματοοικονομικά κέντρα θα αξιολογούνταν διαφορετικά από την υλοποίηση μιας νέας γραμμής τραμ για εργαζόμενους σε μια περιοχή εξόρυξης – παρόλο που και οι δύο περιπτώσεις εμπίπτουν στην ίδια ευρύτερη κατηγορία.

Η τελική αξιολόγηση κάθε πολιτικής εξαρτάται από τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της και το εθνικό πλαίσιο εφαρμογής, το οποίο θα αναλυθεί σε επόμενα στάδια.

Ο πίνακας φέρνει στο φως κρίσιμα διλήμματα. Για παράδειγμα, μεταξύ της στόχευσης σε ευάλωτα νοικοκυριά και της γενικότερης προστασίας της αγοραστικής δύναμης· ή μεταξύ της επιδίωξης μακροπρόθεσμου μετασχηματιστικού αποτελέσματος και της άμεσης οικονομικής ανακούφισης. Ένα αποτελεσματικό μείγμα πολιτικών χρήσης των εσόδων θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις πιο πιεστικές κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες κάθε χώρας της ΕΕ, να επιτρέπει την αλληλουχία παρεμβάσεων σε βάθος χρόνου, να ενσωματώνει μηχανισμούς προστασίας από ακραίες διακυμάνσεις τιμών, και να προσφέρει ένα διαφανές πλαίσιο για τη συστηματική αξιολόγηση των επιλογών.

Επόμενα Βήματα

Τα Εθνικά Κοινωνικά Σχέδια για το Κλίμα, που καταρτίζονται εντός του πρώτου εξαμήνου του 2025, αποτελούν την πρώτη ουσιαστική ευκαιρία για συζήτηση σχετικά με τη χρήση των εσόδων από το ΣΕΔΕ2. Η επιτυχής εφαρμογή του ΣΕΔΕ2 προϋποθέτει στενή συνεργασία μεταξύ ειδικών στην κοινωνική και κλιματική πολιτική, ώστε να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική και δίκαιη αξιοποίηση των εσόδων.

Η δίκαιη κατανομή των εσόδων μπορεί να μετατρέψει το ΣΕΔΕ2 σε εργαλείο που συνδυάζει την περιβαλλοντική δράση με θετικό κοινωνικό αντίκτυπο σε ολόκληρη την ΕΕ. Ωστόσο, η σημασία της κοινωνικής διάστασης δεν έχει ακόμη ενσωματωθεί επαρκώς σε όλες τις εθνικές πολιτικές. Αυτό αποτυπώνεται στο γεγονός ότι, στα περισσότερα κράτη μέλη, την ευθύνη για το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα και τη διαχείριση των εσόδων από το ΣΕΔΕ2 φέρουν τα Υπουργεία Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής – χωρίς τη συνδρομή Υπουργείων Κοινωνικών Υποθέσεων.

Προτάσεις για την Ελλάδα

Στην Ελλάδα, το ΣΕΔΕ έχει μειώσει σημαντικά τις εκπομπές στον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής (-71% το 2023 σε σχέση με το 2005). Αναγνωρίζοντας την αποτελεσματικότητα του εργαλείου αυτού στην κλιματική πολιτική, το ΣΕΔΕ2 αναμένεται να συμβάλει αντίστοιχα τις εκπομπές σε κτίρια και μεταφορές, με τον τομέα των μεταφορών να είναι πλέον ο πιο ρυπογόνος κλάδος της εθνικής οικονομίας, κυρίως λόγω των νοικοκυριών (75% των εκπομπών του τομέα). Στα κτίρια, οι εκπομπές είναι χαμηλότερες, αλλά ο εξηλεκτρισμός παραμένει περιορισμένος (36% το 2021).

Για να είναι αποτελεσματικό, το ΣΕΔΕ2 πρέπει να εφαρμοστεί με κοινωνικά δίκαιο τρόπο, στηρίζοντας τις ευάλωτες ομάδες – νοικοκυριά και μικρές επιχειρήσεις – που θα επηρεαστούν περισσότερο από την εφαρμογή του νέου συστήματος. Απαραίτητη προϋπόθεση για αυτό είναι ο κατάλληλος ορισμός των πληθυσμών που εμπίπτουν στην ενεργειακή και μεταφορική ευαλωτότητα.

Η **ενεργειακή ευαλωτότητα**, ως μια διεύρυνση –αλλά όχι μόνο– της ενεργειακής φτώχειας, έχει μελετηθεί αρκετά και υπάρχουν αρκετοί πιθανοί δείκτες να την ορίσουν. Από έρευνα μας προκύπτει πως οι πιο σημαντικοί παράγοντες για τον προσδιορισμό της είναι: το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών, το ύψος των απαραίτητων ενεργειακών δαπανών και η εξάρτηση από ορυκτά καύσιμα για θέρμανση και άλλες χρήσεις. Αντίστοιχα, για τη **μεταφορική ευαλωτότητα**, το διαθέσιμο εισόδημα και οι μεταφορικές δαπάνες. Αξιοποιώντας λοιπόν τα στοιχεία από την Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ) που διενεργεί σε ετήσια βάση η ΕΛΣΤΑΤ, υπολογίζονται οι δείκτες που βασίζονται σε αυτά τα κριτήρια. Από τους υπολογισμούς προκύπτει ότι σήμερα περίπου 1 στα 4 νοικοκυριά στην Ελλάδα (26.5%) χαρακτηρίζεται από ενεργειακή ευαλωτότητα.

Η εφαρμογή του ΣΕΔΕ2 αναμένεται να επιδεινώσει αυτόν τον δείκτη κατά 0.9 έως 1.5 ποσοστιαίες μονάδες, ανάλογα με την τιμή των δικαιωμάτων εκπομπών. Στην περίπτωση της μεταφορικής ευαλωτότητας, το ποσοστό διαμορφώνεται στο 13.9%, με προβλεπόμενη αύξηση λόγω ΣΕΔΕ2 της τάξης του 1.1 έως 2.1 ποσοστιαίων μονάδων.

Καθίσταται λοιπόν σαφές ότι η ενεργειακή και μεταφορική ευαλωτότητα αφορούν σημαντικό τμήμα του ελληνικού πληθυσμού. Το ΣΕΔΕ2 μπορεί να επιβαρύνει περαιτέρω αυτές τις ομάδες, αλλά να επηρεάσει και όσους, χωρίς να ανήκουν σε αυτές, εξαρτώνται ακόμα από ορυκτά καύσιμα για βασικές τους ανάγκες. Είναι επομένως απαραίτητο να σχεδιαστούν στοχευμένες πολιτικές και μέτρα που, αφενός, θα προστατεύσουν τα ευάλωτα νοικοκυριά από τις άμεσες επιπτώσεις της εφαρμογής του νέου συστήματος, και αφετέρου, θα συμβάλλουν μακροπρόθεσμα στη μείωση των εκπομπών.

Η εθνική στρατηγική για την αποτελεσματική και κοινωνικά δίκαιη εφαρμογή του ΣΕΔΕ2 οφείλει να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες κοινωνικές και γεωγραφικές συνθήκες κάθε περιοχής. Αναλύσεις έχουν δείξει ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των αστικών κέντρων και της επαρχίας, των βόρειων η νότιων περιοχών της χώρας, της ηπειρωτικής και νησιωτικής Ελλάδας, και ως προς τις ενεργειακές ανάγκες, αλλά και τις συνθήκες μετακίνησης.

Στον τομέα των **κτιρίων** βασικός στόχος είναι η απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα στη θέρμανση, ο εξηλεκτρισμός και η ενεργειακή αποδοτικότητα. Καταλληλότερα μέτρα είναι οι ήπιες ή ριζικές ανακαινίσεις, οι αντλίες θερμότητας, τα φωτοβολταϊκά στη στέγη ή η συμμετοχή σε ενεργειακές κοινότητες. Για μέγιστη αποτελεσματικότητα απαιτείται διαφοροποίηση του μίγματος μέτρων ανάλογα με τον τύπο δόμησης (μονοκατοικίες ή πολυκατοικίες), τη γεωγραφική θέση (π.χ. βόρεια ή νότια Ελλάδα) και τον βαθμό αστικότητας (Αττική ή επαρχία).

Διαμερίσματα πολυκατοικιών που βρίσκονται στη βόρεια Ελλάδα εμφανίζουν μεγαλύτερες απώλειες και απαιτούν ριζικές ανακαινίσεις μαζί με αντικατάσταση των συστημάτων θέρμανσης με αντλίες θερμότητας και εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στη στέγη. Ειδικά αν βρίσκονται σε αστικά κέντρα μπορούν πιο εύκολα να συμμετάσχουν σε ενεργειακές κοινότητες. Αντίθετα στην Αττική ή στη νότια Ελλάδα οι πιο υψηλές θερμοκρασίες επιτρέπουν και ήπιες ανακαινίσεις. Ειδικά για τα πιο ευάλωτα νοικοκυριά μια σημαντική παροχή είναι η πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή και ενεργειακά αποδοτική στέγαση (κοινωνική κατοικία).

Όσον αφορά τις **μεταφορές**, στις πόλεις με ανεπτυγμένο δίκτυο μέσων μαζικής μεταφοράς (MMM), όπως η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη, πιο αποτελεσματική είναι η παροχή κινήτρων για συστηματική χρήση δημόσιων μεταφορών, όπως δωρεάν εισιτήρια για παιδιά, φοιτητές ή ανέργους και κάλυψη του 50% του κόστους κάρτας απεριορίστων διαδρομών. Στην υπόλοιπη Ελλάδα, όπου τα δίκτυα είναι περιορισμένα, μπορεί να εφαρμοστεί πρόγραμμα επιδότησης leasing ηλεκτρικών οχημάτων για τα ευάλωτα νοικοκυριά, παρέχοντας μια βιώσιμη εναλλακτική στη χρήση οχημάτων με ορυκτά καύσιμα. Παράλληλα, απαιτείται η υλοποίηση οριζόντιων δράσεων που, πέραν των ευάλωτων ομάδων, θα ωφελήσουν το σύνολο του πληθυσμού και θα ενισχύσουν τους στόχους του ΕΣΕΚ, όπως η βελτίωση των υποδομών MMM και η ενίσχυση της μικροκινητικότητας και των πράσινων μεταφορών.

Πέραν όμως από αυτά τα πιο μακροπρόθεσμα μέτρα, είναι σημαντικό να ανακουφιστούν και άμεσα τα οικονομικά των ευάλωτων νοικοκυριών. Για την Ελλάδα, και υπολογίζοντας την ευαλωτότητα με τα κριτήρια που αναφέρθηκαν παραπάνω προκύπτει ότι για τιμές δικαιωμάτων εκπομπών μεταξύ 45 €/tn CO₂ και 84 €/tn CO₂, η άμεση εισοδηματική στήριξη είναι μικρότερη του 37.5% του εκτιμώμενου συνολικού κόστους του Κοινωνικού Σχεδίου για το Κλίμα. Επομένως είναι εφικτό και σημαντικό να ενσωματωθεί και το μέτρο αυτό.

Για την υλοποίηση όλων αυτών των μέτρων και των επενδύσεων, **απαιτείται η κινητοποίηση όλων των διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων**. Οι κυριότερες πηγές από τις οποίες μπορεί να αντλήσει η Ελλάδα είναι τρεις:

- **Πρώτον, το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα (ΚΤΚ)**, όπου η Ελλάδα δικαιούται το 5.52% του συνολικού ποσού του Ταμείου. Λαμβάνοντας υπόψιν και την απαιτούμενη εθνική συνεισφορά κατά 25%, το ποσό για την Ελλάδα φτάνει τα €4.78 δισ.
- **Δεύτερη πηγή είναι τα έσοδα που θα προκύψουν από το ΣΕΔΕ2**, όπου σύμφωνα με την αναθεωρημένη Οδηγία για το ΣΕΔΕ, το μερίδιο της Ελλάδας από τα προς δημοπράτηση δικαιώματα εκπομπών ανέρχεται σε 1.6%, αυτών που θα δημοπρατηθούν την περίοδο 2026–2032. Με βάση αυτή την κατανομή και σενάρια τιμών δικαιωμάτων, τα έσοδα για την Ελλάδα εκτιμώνται μεταξύ €2.75 δισ. και €6.34 δισ.
- **Τρίτη πηγή είναι τα επιλέξιμα έσοδα από το υπάρχον ΣΕΔΕ1**. Σύμφωνα με την Οδηγία για το ΣΕΔΕ, οι πόροι αυτοί μπορούν να κατευθυνθούν σε δράσεις όπως η αυτοπαραγωγή, οι ΑΠΕ, οι ενεργειακές ανακαινίσεις και η απανθρακοποίηση των μεταφορών. Αν το 50% των πόρων που θα συλλεχθούν, αξιοποιηθούν για την υποστήριξη ευάλωτων πληθυσμών, τότε μπορούν να διατεθούν επιπλέον €4.33 δισ. για την αντιμετώπιση της ενεργειακής και μεταφορικής ευαλωτότητας.

Επομένως, **συνολικά οι διαθέσιμοι πόροι κυμαίνονται από €11.86 έως €15.45 δισ. ευρώ**, ανάλογα με την εξέλιξη των τιμών των δικαιωμάτων εκπομπών.

Εκτιμούμε ότι η **αξιοποίηση αυτών των πόρων** για την υλοποίηση των παραπάνω προτεινόμενων μέτρων **θα εξαλείψει την ενεργειακή ευαλωτότητα σε 276–348 χιλιάδες νοικοκυριά την περίοδο 2027 – 2032 και θα μειώσει τα επίπεδα μεταφορικής ευαλωτότητας σε 262–282 χιλιάδες νοικοκυριά**.